

13. april 2016

UPA 2016/104/106/107/108

Atomip nukinganik pissuteqartumik ajutoortoqartillugu imaluunniit qinngornernik ulorianartunik pissuteqartumik ajornartorsiuteqartoqalersillugu ikiuinissaq pillugu Det Internationale Atomenergiagenturimi isumaqatigiissummut Danmarkip akuersinera pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnissaa pillugu peqqussummut oqaaseqaat pillugu Inatsisartut aalajangiussinissaannut siunnersuut.

Tunisassianik marloqiusamik atorneqartartunik avammut annissuineramik nakkutiginninneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarnissaq pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaat.

Atomip nukinganik atortussianik sorsunnerunngitsumut atuineramik nakkutilliineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit pillugu Siunnersuummut oqaaseqaatissamut Inatsisartut aalajangiussassaat.

Pinerluuteqarsimasunik tunniussisinnaatitaaneq pillugu inatsisip ilaata allanngortinneqarnissaa pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnissaanik kunngip peqqussutaanut Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaateqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaat

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermet Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Inatsisissatut siunnersuutit sisamaasut tassaapput, nunarsuarumi avammut niuerutaasunik sorsunnerunngitsumut atuinermit nakkutiginninnissamut pisussaaffiit taamalu politikikkut pinerluuteqartoqartillugu pinerluuteqarsimasup tunniunneqarnissaanut periarfissaqalersitsinissaq, nioqqutissianik siunertanut marlunnut atorneqarsinnaasunik (dual-use) avammut niueruteqartarnermik nakkutiginninneq, aamma atomip nukinganik atortussianik sakkussiarsuarnik ineriartortitsiniarnermut siammarterinissamullu atorneqanngissaat pillugit sinaakkusiornerit.

Isumaqatigiissutissatut siunnersuutit marlut nakkutilliinermit tunngasuupput, avatangiisinut tunngassuteqaratik. Ikiuinissamik Isumaqatigiissut aatsitassanik radioaktiviusunik piiaanermit toqqaannartumik attuumassuteqanngilaq, kingullerlu tassaalluni ajutoortoqartillugu qinngornernik ulorianartunik pissuteqartumik ajornartorsiuteqartoqalersillugu ikiuinissamut tunngasoq.

2009-mi aatsitassanut inatsisaasoq katersuuffigineqarluni akuerineqarpoq. 2010-mi aatsitassanut oqartussaaffik nunatsinnit tiguneqarpoq. Nunanut allanut illersornissamut sillimaniarnerlu danskit oqartussaaffigisaraat, nunatsinnilu aatsitassanut oqartussaaffik angerlaaneqarnikummat pisussaaffilerpugut suleqatigiiffiusumik alloriaqqinnissamut.

Kingorna Danskit Kalaallillu uranimik piianeq avammullu annissuineq pillugit nalunaarusior-titsisoqarpoq, pingaarnertut sunniutigisinnaasat sapinngisamik paasinartumik saqqummiunneqarnissaat siunertaralugu suleqatigiissitamik 2012-mi pilersitsinikkut taannalu 2013-mi misissuilluni naammassivoq nalunaarusiamik inassutitalimmik qulaajaalluni malititseqqinnissamut toqqamma-vissaqartitsilerluni.

Suleqatigiissitap nunat allat misilittagaat, kalaallit danskillu inatsisaat maleruagassaallu attuutut misissorlugit nunat tamalaat akornanni malittarisassat pisussaaffiillu naatsorsuutigineqarsinnaasunik inassutitalerlugit suliaqarpoq, tamatumalu malitsigisaannik sulineq maanna toqqammavissaqarluni ingerlaqqilerpoq.

Siumumiit pingaartipparput inuussutissarsiutit sapinngisamik siammasissut, pineqarpata uummasusillit uumaatsullu, tamarmik aningaasarsiornikkut suliffissaqarnikkullu atorluarneqassasut.

Pingaarteqartussaavoq nunatta pisuussutai uummatsut piunerini inuussutissarsiutaasinnaasunik allanik nutaanik inerisaasoqarumaarnissaa, taamaalilluni aningaasarsiornitta nalaani uummaatsut ataasiaannaq peerneqartussaasut, inuussutissarsiornikkut suliffissaqarnikkut aningaasarsiornikkullu alloriarnissamut atorneqarsinnaassammata.

Nunatsinni Inuussutissarsiornikkut inuussutissarsiutit nutaat pisariaqartikkigut Siumumiit ilisimaarilluinnarparput, taamaamat sapinngisamik aatsitassarsiorfiiit ilisimaneqartut nutaallu suli ilisimaneqanngitsut ilanngullugit periarfissaqartikkumallugit matut matoqqasut isumannaatsumillu ingerlanneqarsinnaasut ammaasortariaqarigut isumaqarfigaarput.

Nunatsinni aalisarnermik annerusumik isumalluuteqarnitta kingunerisaanik inuussutissarsiut anner-tuumik inuuniarnitsinnut sunniuteqartarpoq aammalu piunaffigineqartarpoq, taamaattumik Siumumiit angorusupparput inuussutissarsiutit amerlanerusut assigiingissitaartullu pilersinneqassasut kivitseqataallutik. Taamaaliornikkut aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu nukittunerusumik inisinnissarput pisariaqarteqisarput pitsaanerusumik inissisinnaasagatsigu.

Siumup aatsitassarsiornissamut piunasaqaatai paatsuugassaangillat, tassalu peqqinnissaq, pinngortitaq avatangiisillu mianeralugit aatsitassarsiornit ingerlanneqassasut. Kalaallit nunaat, nuna angisooq pisussaaffeqarpoq aatsitassarsiornikkut ineriartortitsineq alloriarfiginiarnerani sapinngisamik isumannaatsumik nunat allat misilittagaqartut isumaqatigiissutaanut peqataalluni kivitseqataanissaa.

Uranimut akuersaanngilluinnarnerup atorunnaarsinneqarnerani nunarput pisussaaffeqalerpoq nunatsinniit nakkutilliineq qulakkiissallugu sinaakkutissat sapinngisamik pitsaanerpaat nunat tamalaat akornanni qaffasissumik inissisimasunik malittarisassanik uranimik pianaermullu isumannaaraluni ingerlatsissalluni.

Isumaqatigiissutit tassaapput isumannaatsumik atomip nukinganik atortussianik sorsunnerunngitsumut taamaallaat atuisoqarsinnaanissaanut sillimaniarnermut nakkutilliinernernullu pisussaaffinnik peqataanissamik qulakkeerinitussat, aamma avammut niurutigininnermi nakkutilliinerup nioqqu-tissiasat sakkutuujunngitsunit aammalu sakkutooqarnermi sakkussiarsuarnik ineriartortitsinissamut atorneqannginissaanik qularnaarineq.

Isumaqatigiissutit akuerineqarpata IAEA-mit piunasarineqartut atugassaritinneqartullu nalunaarutiginninnissamut nalunaarusiortarnissamullu pisussaaffiit atuutinneqalissapput. Tamanna sillimaniarnermut nakkutilliinermullu nalunaarusiortalernissamik malitseqartussaasaaq, nunarsuatsinni ilisimaarigatsigu maannamut pinerliiniartoqarsinnaasartoq, taamaattumik nunat tamalaat akornanni upalungaarsimanissamut aammalu ajutoortoqarsinnaanissamut pinaveersaartitsinissamut peqataanissarput pissusissamisoortoq isumaqarpugut.

Siumumiit arajutsisimanngilarput uranimut akerliusoqarmat, taamaattumik pingaarteqarpoq eqqaamassallugu nunatsinni aatsitassat assigiinngitsuni piiasoqarniartillugu urani tassaamat

saniatigooralugu qallorneqartussaq, aamma arajutsisimanngilarput tusaallugillu aarleqqutigineqartut tunngavilersuutigineqartut, taamaattumik nunat tamalaat akornanni isumannaallisaanerit sakkortuut atuutinneqarnissaanut ingerlasoqarnera iluarisimaarparput.

Siumumiit nuannaarutigaarput kingullermi inatsisartut nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit akuerineqareersut maanna malitsigisaannik siunnersuutitut saqqummiunneqarmata.

Aatsitassarsiorneq peqqissutsimut avatangiisinullu isumannaatsumik ingerlanneqarsinnaasoq taku-
tinnearpat aatsaat tamanna ingerlanneqarsinnaavoq. Nunatsinni aatsitassarsiornermut inatsisaasoq
sutigut tamatigut malitsinneqartussaavoq.

Siumumiit pingaartipparput, isumaqataagaanni imaluunniit isumaqataaangikkaani, sapinngisamik
pissutsit oqimaqatigiissillugit isumannaatsumik sinaakkusiornermi ingerlatsisinnaanissamut tamat
suleqataanissaat, taamaaliornikkut sinaakkusiat tamanit isiginnillutik oqariartorfiusut pilersinneqar-
sinnaasarmata.

Politikikkut sulinermi pingaaruteqarpoq sillimaniarnerit sakkortuut malitsinneqarnissaat, sinaak-
kutit isumannaatsut pisariaqarput, tamannalu nunat tamalaat isumaqatigiissutaani atuuttuni misi-
littagaqarfigineqartunillu qularnaarniarneqarluni ingerlanneqarmata toqqissinartuusut Siumumiit
isumaqarfigaarput.

Taamaammat Siumumiit ataatsimut isigalugit sinaakkutit siunnersuutigineqartut ilalerlugit, siunnersu-
utip aappassaaneerneqannginnerani Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermullu ataatsimiititalia-
mut innersuupparput.

Suka K. Frederiksen

Siumut